

USPOSABLJANJE PRIPADNIKOV CIVILNE ZAŠČITE V ŠVICI – NAČRTOVANE SPREMEMBE

Zorica Bukinac*

UDK 355.58 (494)

Ob koncu lanskega leta smo obiskali nekatere ključne švicarske ustanove civilne zaščite. Obisk je bil ubran na temo usposabljanja za potrebe civilne zaščite v centrih za usposabljanje v kantonih in na zvezni ravni. V okviru delovnih sestankov so nam naši gostitelji omogočili vpogled v smeri reforme civilne zaščite v Švici do leta 1995. S poti smo prinesli vse pomembnejše dokumente in delovna gradiva, ki zadevajo ta obsežen projekt. Pričujoči zapis je poročilo, ki naj bralcu oriše razsežnosti reforme civilne zaščite, ki ta čas poteka v Švici.

Paul Thüning, direktor Zveznega urada za civilno zaščito Švice, o spremembah, ki jih prinaša čas

»Naravne in druge nesreče
ne poznajo državnih meja«

Pri načrtovanju sodobne zaščite prebivalstva bo v prihodnosti vsekakor treba upoštevati dejstvo da lahko posledice velikih naravnih nesreč prizadanejo tudi druge države. V preteklosti smo se na področju zaščite prebivalstva ukvarjali predvsem z razvijanjem učinkovite lokalne infrastrukture za primere oboroženih spopadov, danes pa vemo, da je verjetnost civilizacijskih in naravnih katastrof ter z njimi povezanih nevarnosti za življenje najmanj tako velika kot verjetnost reševanja konfliktov z orožjem.

Dogodki, kot npr. Černobil, so nam jasno pokazali, da lokalne analize dejavnikov tveganja niso ravno najbolj smiselne. V lastnih analizah bomo v vedno večjem obsegu morali upoštevati poleg evropskih celo svetovne dejavnike tveganja. To pa bomo lahko dosegli le z dosledno izmenjavo informacij in izkušenj.

Nova oblika švicarske civilne zaščite že od leta 1995 predvideva možnost izvajanja akcij na obmejnih območjih sosednjih držav. Temelj za to so dvostranski sporazumi s sosednjimi državami. Dosedanje izkušnje so nam pokazale, da bo na področju »opozarjanja, alarmiranja in navodil prebivalstvu, kako ravnati v določenem primeru«, potrebno še veliko meddržavnega usklajevanja.

Prav tako velik pomen kot konkretnim sporazumom z našimi sosednjimi državami pripisujemo tudi izmenjavi izkušenj z vsemi drugimi zainteresiranimi narodi. Junija 1993 bo v Švici peto mednarodno zasedanje odgovornih za izobraževanje na področju civilne zaščite. V vlogi gostitelja se bomo potrudili, da bomo čim bolj širok spekter potreb in problemov udeležencev kar se da konkretno prediskutirali. Pričakujemo dragocene pobude za naslednji razvoj vseh področij civilne zaščite.

Zelo nas veseli, da je tudi Republika Slovenija prvič potrdila udeležbo svoje delegacije, in upamo, da bomo na ta način lahko že obstoječe stike z Vašo deželo še poglobili, da, celo institucionalizirali.

Na naslednjih straneh bi Vam radi predstavili »Švicarski model civilne zaščite«, in sicer v organizacijski obliki, ki jo bomo vpeljali leta 1995. Zelo hitro boste spoznali, da naravnim in drugim nesrečam pripisujemo zelo velik pomen. »Civilna zaščita – model 1995« naj ne bi bil končni cilj, temveč izhodišče za nadaljnji razvoj človekoljubne misli.

V domovini Henrija Dunantsa je to več kot le moralna obveza.

Paul Thüning

Ko govorimo o usposabljanju pripadnikov švicarske civilne zaščite, je raba pojma sistem usposabljanja povsem na mestu. Izvedbena mreža ustanov, ki so temu namenjene, je na gosto razporejena po vseh kantonih. Osrednja državna ustanova je Zvezni center za usposabljanje, ki je generator ključnih znanj za to področje.

Tako so v letu 1991 inštruktorji civilne zaščite opravili skupaj 1 090 700 ur usposabljanja. Za ponazoritev tega števila ur si oglejmo nekaj zgornjih podatkov.

V proračunu civilne zaščite v vsej državi je za usposabljanje (vključno z gradnjo objektov za usposabljanje) na leto namenjenih 50 milijonov SFr ali 7 % vseh sredstev za civilno zaščito.

Z uresničevanjem sprememb, ki jih prinaša nov koncept civilne zaščite (Zivilschutz 1995), naj bi v programe usposabljanja do leta 2010 vključili 80 % vseh pripadnikov civilne zaščite (1).

V razvoju usposabljanja za civilno zaščito do leta 2000 Švicarji načrtujejo štiri faze:

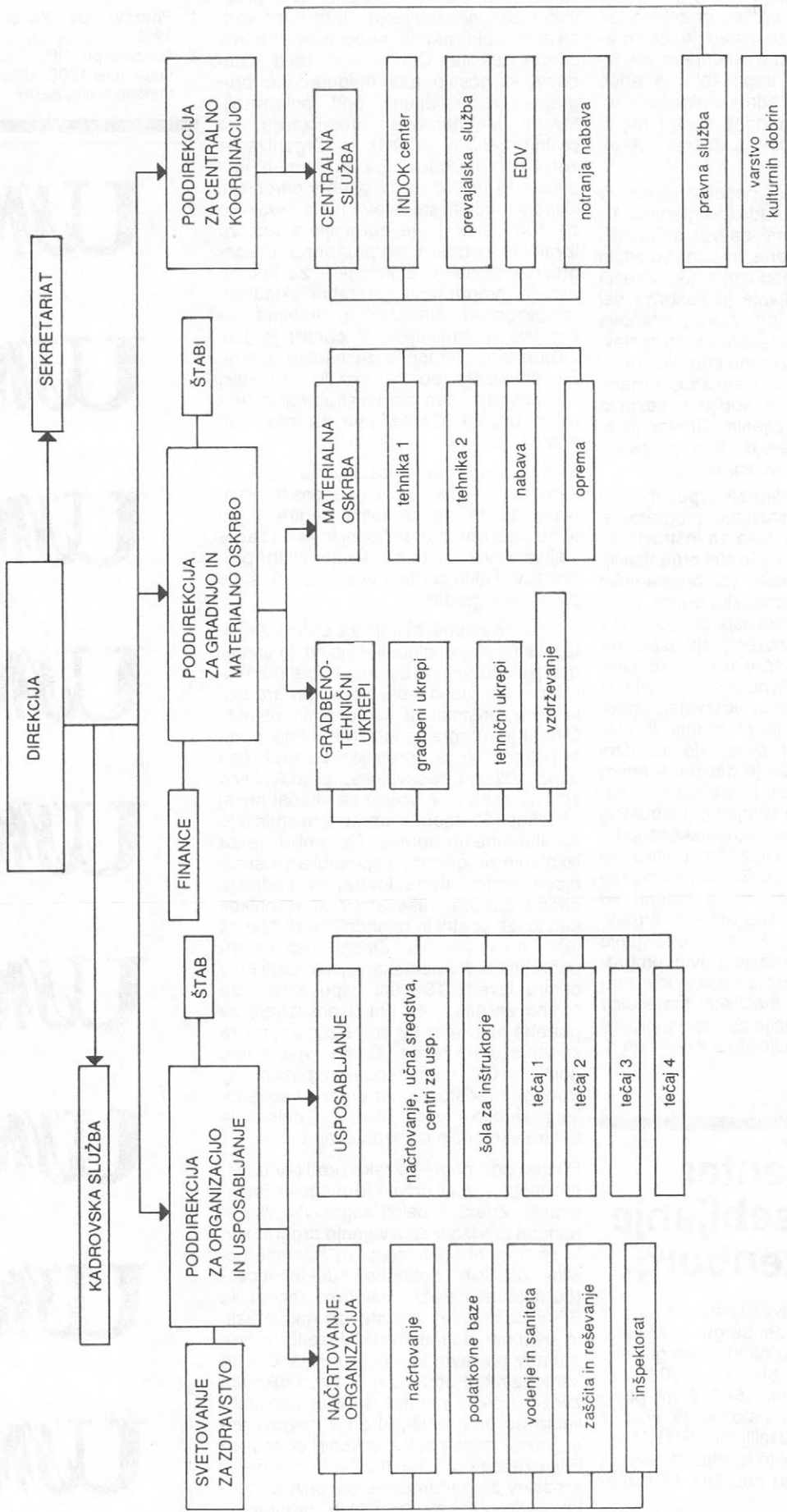
1. V letu 1994 naj bi začeli prerazporejati pripadnike vojske v civilno zaščito. Ob prerazporeditvi jih čaka še zahteven pripravljalni program usposabljanja. Uresničevanje tega koraka je tesno povezano z materialnimi in drugimi pogoji, ki naj bi jih omogočal Zvezni center za usposabljanje. Več o tem v nadaljevanju.
2. Do leta 1995 naj bi zagotovili materialne, programske in kadrovske pogoje za usposabljanje vodstvenih kadrov civilne zaščite, še posebno vodij sanitetnih postaj.
3. Do leta 1996 naj bi dokončno oblikovali izvedbeno mrežo usposabljanja enot in vodij civilne zaščite na ravni kantonov. Pri tem gre v glavnem za gradnjo kantonalnih centrov za usposabljanje.
4. Do leta 1997 naj bi zagotovili razmere za usposabljanje enot in vodij civilne zaščite na najnižji ravni, v občinah in kvartih.

V vsem tem času naj bi omenjene mejnike spremljalo tudi oblikovanje in sprejemanje dokumentov, programov in drugih materialov, ki so potrebni za izvajanje usposabljanja (2).

Zvezni urad za civilno zaščito

Vse niti reforme civilne zaščite so trdno v rokah Zveznega urada za civilno zaščito v Bernu. Vse od zasnove reforme je to ena temeljnih nalog švicarskih kolegov. V njenem okviru je izgradnja zveznega cen-

* Republiška uprava za zaščito in reševanje, Ministrstvo za obrambo, Kardeljeva ploščad 26, Ljubljana.

222 tra za usposabljanje najpomembnejši korak. Ravno med obiskom so predstavniki urada pričakovali potrditev in zeleno luč za začetek druge faze izgradnje. Že zgrajene zmogljivosti so namenjene za izvajanje programov usposabljanja enot, služb in vodstvenih kadrov civilne zaščite. Z dokončanjem celotnega centra naj bi pridobili še zmogljivosti za šolanje inštruktorjev civilne zaščite.

Za naše razmere je še posebno zanimiva struktura zveznega urada (preglednica 1); pri tem je treba omeniti, da bo v prihodnjih dveh letih spremenjena, in sicer bo prišlo do ukinitja ravnih poddirektorjev. Zvezni center za usposabljanje je sestavni del zveznega urada. Center kot ustanova razen najnujnejšega osebja v svoji sestavi nima inštruktorjev oziroma koordinatorjev programskih sklopov. Inštruktorji organizacijsko in lokacijsko sodijo v sestavo oddelka za usposabljanje. Center je le lokacija, kjer opravljajo del svojega dela – izvedbo načrtovanega usposabljanja.

Že danes so v oddelku za usposabljanje tudi kadri, ki vzpostavljajo programske pogoje za delovanje šole za inštruktorje. Poleg teh so v oddelku še štiri organizacijske enote – štirje tečaji (ali programske skupine) – in organizacijska enota, ki se ukvarja z načrtovanjem usposabljanja in z materialnimi pogoji za izvajanje usposabljanja v centrih za usposabljanje na kantonalni in občinski ravni. V štirih tečajih je skupaj 40 strokovnjakov, ki izvajajo usposabljanje in v različnih programih in programskih sklopih prevzemajo različne vloge. Isti strokovnjak je denimo v enem od programov njegov koordinator, medtem ko je v drugem izvajalec (inštruktor) ali nosilec določenega vsebinskega sklopa (predmeta). V Zveznem centru za usposabljanje, ki je od Berna ravno prav oddaljen, imajo prostore, v katerih se pripravljajo za usposabljanje in organizirajo delovne sestanke za prenavljanje obstoječih ali ustvarjanje novih programov. Za pripravo učnih sredstev, informativnega gradiva, promocijskih materialov in druge dokumentacije za usposabljanje ter za njeno distribucijo skrbi zvezni urad, in sicer za vso državo.

Zvezni center za usposabljanje Schwarzenburg

Že obstoječe zmogljivosti centra za usposabljanje v Schwarzenburgu – ali tako imenovana prva faza načrtovane gradnje – so razprostrte na območju 83 000 m². Centru je namenjenih 154 000 m² površine. Že realizirana naložba je vredna 25 milijonov SFr (450 milijonov SIT). Drugi del naložbe, ki naj bi jo izpeljali do konca leta 1995, bo vreden približno 17 milijonov SFr.

V centru potekajo programi usposabljanja, ki so v pristojnosti zveznih oblasti,

nekateri kantonalni programi usposabljanja in gostujoči programi. Gre predvsem za usposabljanja štabov ter vodstvenih poklicnih in nepoklicnih kadrov civilne zaščite. Center sodi med ustanove, ki gostijo tudi mednarodne programe usposabljanja pod pokroviteljstvom Mednarodne organizacije za civilno zaščito (ICDO) in Organizacije združenih narodov. Za ta namen ima center 14 učilnic za 12 oseb s priročnimi skladišči učnih sredstev, 1 predavalnico za 100 oseb (ta je opremljena tudi za izvajanje mednarodnih programov in kongresnih storitev), 3 kabinete za koordinatorje programov, centralno skladišče učnovzgojnih sredstev in kabinet za priprave inštruktorjev. V centru je tudi zaklonske, vendar le za osebje centra. Za delovanje centra skrbijo upravnik, računovodja, dva administratorja in tehnično osebje. Center ima za zdaj 250 prenočišč.

Večina programov usposabljanja poteka v kantonalnih centrih za usposabljanje. Navadno ne gre za velike centre. Kljub temu pa z opremo, poligoni in kadri zadovoljuje vse potrebe kantonalnih programov. Takih centrov je v Švici 59, štirje pa so še v gradnji.

Center za usposabljanje za civilno zaščito, ki smo si ga ogledali v Ticinu, je primer manjše kantonalne ustanove, kjer poteka omejena usposabljanja po programih, ki so v pristojnosti kantonalnih oblasti. Center je bil zgrajen leta 1988. Ima manjši poligon, ki je opremljen za praktično usposabljanje reševalcev, predavalnico za 150 oseb in 7 učilnic za skupaj nekaj več kot 100 oseb. V upravnem smislu je del kantonalne uprave. Opremljen je za izvajanje programov usposabljanja srednjega vodstvenega kadra na področju civilne zaščite, reševalcev in skrbnikov sanitetnih postaj in pripadnikov službe za tehnično reševanje. Zmogljivosti centra uporablja tudi švicarska vojska. Lani so v centru izvedli 189 dni usposabljanj za civilno zaščito, 148 dni usposabljanj za potrebe vojske in 52 dni usposabljanj za zunanje udeležence. Center vsako leto gosti 11 000 udeležencev usposabljanj. Vodi ga predstojnik, za proces usposabljanja skrbijo trije inštruktorji, za delovanje centra skrbnik in en vzdrževalec.

Pomemben pogoj za tako ureditev usposabljanja v vsej državi je njegovo financiranje. Zveza v celoti zagotavlja vsa finančna sredstva za izvajanje programov, ki so v njeni pristojnosti, in za nadomestila osebnih dohodkov udeležencev (80 odstotni delež). Prav tako zagotavlja 27-odstotni delež sredstev za nadomestila osebnih dohodkov udeležencev programov na ravni kantona (sofinanciranje kantonalnih programov). Kanton tako kot zveza v celoti pokriva stroške usposabljanja po programih, ki so v njegovi pristojnosti, nadomestila osebnih dohodkov udeležencev (80 %) in 27-odstotni delež sredstev za nadomestila osebnih dohodkov udeležencev občinskih programov usposabljanja (sofinanciranje občinskih programov).

1. Povzeto po Zivilshutz: Zahlen 1992, 1992. Bundesamt für Zivilschutz, Bern.
2. Povzeto po INFO Protezione Civile, no. 5, settembre 1992. Ufficio federale della protezione civile, Berna.

UJMA

UJMA

UJMA

UJMA

UJMA

UJMA

UJMA

UJMA

UJMA